Muzeo od tih rozajanskih judi

Museo della gente della Val Resia

NEWS LETTER 1/2020

LETNI URNIK

(JUNIJ-JULIJ)

Pon-Pet: 10.0 13.00-14.00 16.00

Sob-Ned: 14.00-16.00

SI ŽELITE SPOZNATI MUZEJ?

Pokličite nas!

25 LIT MUZEA OD TIH ROZAJANSKHI JUDI
25° ANNO DI ATTIVITA' DEL MUSEO

Kaku to je pocalu

Litus to so 25 lit, ka somö ǵali gorë Muzeo od tih rozajanskih judi. Isö to jë bilu narëd 15 dnuw maja lëta 1995. Somö ga ǵali gorë za wojo ka karjë tih starih riči so bile se zgübile tu-w potresu anu to jë bilu praw naredit kej za wbranit itö ka jë bilu ostalu. Jüdi so mëli šćë ta-na livah, ökul planïn, ta-pod loǧi, te stare rëči ka forč nï nïso pa tëli je daržat već. Muzeo se ǵal gorë pa za wojo ka so parhajali ti furešt ka ni so barüwali da ka jë lipaga za vïdët tu-w Reziji. Te pärvi muzeo jë bil oǧan tu-w Bili ta-za Wurbjacë avošta lëta 1998 tu-w numu prefabrikato ka jë bil dal kumün. Za naredit muzeo so pogamali mladi ti slavinski z Tärsta anu Gurïce anu njeh profesörji. Ito muzeo jë bil oǧan wsakë lëtu avošta anu već ka kiri od naših ti mladi jë dëlal ito. So jë pa rüdi sprawjalu stare rëči, imprëste anu tö ta-po hiši. Muzeo je publikäl pa već lïbrinuw. Od lëta 2010 jë pa dan dëlavac ka dila. Lëtu za lëtu se jë vïdalu da se mörë naredit pa kej već. Anu itaku Muzeo jë dori-väl küpit no staro hïšo ta-na Solbici, Plocawo hišo anu ito paraćät ne növe anu bujše mësta za muzeo. Anu itako to jë bilu. Otobarja lëta 2017 jë se oǧal muzeo ta-na Solbici. Od itadej već ka 10.000 judi jë wlëzlu nutar. Tu-w isamo muzeo so na vïdanjë në köj te stare rëči anu imprëšte ma pa pravice. Za wojo isogä ta-na miru jë löpu namulinana ta nüna Tïna Wajtawa, ka na znala karjë pravic anu na jë je pravila pa profesörju Milku Matičetov. Nö mëstu tu-w muzeo jë fïs za pravice anu za te jüdi, ka so študjali pravice. Lëta 2018 nö növë dëlu pöčal Muzeo wkop ziz awtori-tadi. S pravice te ta-na Rado se jë šlo won za skopät anu študjät, da ka jë bilu tu-wnë na Radu anu kada jüdi so bili ito. Pa isa to jë na wridna anu lipa rič. Muzeo jë paraćäl za isö lëtu nö növë kazanjë ziz tïtulon "Od puvijala dardu kärsta".

Naša zgodba, polna prizadevnosti, zadoščenja in prijetnih občutkov

15. maja 1995 je bilo kulturno društvo Muzej rezijanskih ljudi ustanovljeno z namenom, da bo zbiralo, ohranjalo, restavriralo in razstavljalo etnografsko gradivo življenja, ki se je odvijalo v dolini v preteklosti, zaradi potresa leta 1976 pa je bilo žal veliko izgubljenega v dolgem popotresnem času.
Prva muzejska razstava v Reziji je bila odprta avgusta leta 1998 v začasni montažni hiši v kraju Ta-za Wurbjaci v Bili. Ta je bila pripravljena v sodelovanju z mladimi slovenskimi študenti iz Trsta in Gorice in njihovimi mentorji ter s tedanjim ravnateljem NSK-ja, Milanom Pahorjem, na čelu.
V teku let so delo muzeja obogatile tudi druge dejavnosti. Med njimi moramo omeniti založniško dejavnost in različne knjižne izdaje.
Najambicioznejši projekt muzeja je bil od samega začetka načrt za obnovo tipične stare rezijanske hiše, v kateri naj bi imel muzej tudi primeren sedež.
Ta projekt se je uresničil oktobra 2017 z otvoritvijo Plocave hiše iz leta 1756 na Solbici, ki je bila v celoti obnovljena v sozvočju s staro domačo gradnjo. Od takrat je muzej odprt vsak dan in ga je obiskalo približno 10.000 ljudi iz Furlanije - Julijske Krajine, Slovenije in Avstrije. Obiskovalci so imeli do februarja letos možnost ogleda razstave Zverinice tu-w Reziji, posvečene domačemu ustnemu izročilu. Predstavljeni so bili štirje tematski sklopi: pravljice in njihovi junaki, pripovedovalci in umetnost pripovedovanja, slikanice in »zgodbarjenje« (»storytelling«), raziskovalci področja s poudarkom na folkloristu Milku Matičetovem.
Po prisilnem zaprtju zaradi ukrepov preprečevanja širitve Sars CoV-2 smo muzej spet odprli v sredo 3. junija.

Maj 2020